

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1984-1985

21 MAART 1985

VOORSTEL VAN DECREET

— van de heer A. De Beul c.s. —

**houdende erkenning en subsidiëring van de
privaatrechtelijke Nederlandstalige archief- en
documentatiecentra**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De industrialisatie en de verstedelijking hebben het samenlevingspatroon in de voorbije twee eeuwen grondig gewijzigd. Zij hebben aanleiding gegeven tot nieuwe organisatievormen die aan de verschillende geledingen van de bevolking bescherming boden en bijdroegen tot hun sociale, politieke en culturele emancipatie. Bij wijze van voorbeeld kunnen hier vermeld worden mutualiteiten, coöperaties, vakbonden en andere beroepsverenigingen, boerengilden, politieke partijen, jeugdbewegingen, cultuur- en sportverenigingen, caritatieve en onderwijsorganisaties, lekeninstituten en godsdienstige verenigingen. Vooral sinds de opkomst van de sociale bewegingen met de doorbraak van de politieke democratie zijn deze nieuwsoortige organisaties en verenigingen een steeds belangrijker rol gaan spelen in het maatschappelijk leven. Zij zijn gaan fungeren als intermediaire lichamen tussen burger en overheid. Zij zijn de basiscomponenten van het sociaal leven geworden en vervullen een aantal essentiële diensten voor hun leden. Anderzijds kanaliseren zij de politieke besluitvorming. In het algemeen kan gesteld worden dat de ontwikkeling van deze organisaties veel raakpunten heeft met de politieke evolutie en dat zij geënt is op de levensbeschouwelijke, sociale en etnisch-culturele problematiek.

Om inzicht te verwerven in de historische ontwikkeling van ons land en om de mechanismen te begrijpen die het maatschappelijk leven ook nu nog beheersen, is het noodzakelijk deze intermediaire structuren grondig te bestuderen. Daartoe dient voorkomen te worden dat de sporen van hun werking worden uitgewist.

Er moet voor gezorgd worden dat de essentie van hun historische en lopende documentatie wordt bewaard en voor het wetenschappelijk onderzoek toegankelijk wordt gemaakt.

Thans is dit nauwelijks het geval. In het algemeen is de toestand van de historische documentatie in België niet zo schitterend ; zowel de bewaringsomstandigheden als de ontsluitingsmogelijkheden laten te wensen over. Dit geldt in zeer hoge mate voor de documentatie van de intermediaire structuren.

Belangrijke organisaties als politieke partijen, vakbonden, sociale en culturele verenigingen, behandelen hun oudere en lopende documentatie met een ontstellende nonchalance en verwijzen ze al te gemakkelijk naar de vuilnisbelt of de papiermolen. Dikwijls zijn zij trouwens niet in staat, bij gebrek aan financiële middelen en bevoegd personeel, hun historisch materiaal behoorlijk te bewaren en te inventariseren. Helemaal verkeerd loopt het wanneer dergelijke organisaties ophouden te bestaan. Hun documentatie gaat in de meeste gevallen redeloos verloren. Soms komt zij in handen van particuliere verzamelaars die dit soort materiaal als koopwaar behandelen, waardoor het veelal onbruikbaar wordt voor het onderzoek. Soms komt het in het bezit van kapitaalkrachtige buitenlandse bibliotheken en documentatiecentra, waardoor dit cultuuro goed voor de eigen gemeenschap verloren gaat.

Om deze situatie te verhelpen is het noodzakelijk dat in Vlaanderen, zoals in het buitenland en meer bepaald in Nederland reeds is gebeurd, geëigende documentatiecentra tot ontwikkeling komen die de documentatie van de intermediaire structuren bewaren en valoriseren. Deze opdracht kan niet aan de openbare archieven worden toevertrouwd omdat de overdracht van dit materiaal, dat niet zelden van recente datum is, een vertrouwensband vergt tussen bewaargever en bewaarnemer, die meestal ontbreekt ten aanzien van een openbare instelling. Bovendien moeten er, naast archief, ook andere documentatiecategorieën bewaard worden, zoals bibliotheekmateriaal (brochures „Graue Literatur”, reeksen en tijdschriften) en beeld- en geluidsmateriaal. De behandeling van al deze documentatiecategorieën en de dienstverlening die eraan gekoppeld is, eisen een verregaande vertrouwdsheid met de geschiedenis en de actuele werking van de intermediaire structuren, die niet kan opgebracht worden door de ambtenaren van het openbaar archief.

Om al deze redenen kan de bewaring en de valorisatie van dit historisch patrimonium enkel toevertrouwd worden aan documentatiecentra die aanleunen bij de grote filosofisch-ideologische stromingen in Vlaanderen, die gestalte hebben gegeven aan de intermediaire structuren. In de praktijk zijn dergelijke documentatiecentra reeds ontstaan, wat wijst op een reële behoefte en op de onafwendbaarheid van de geschetste formule.

Documentatiecentra als het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum te Leuven (KADOC), het Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging te Gent (AMSAB), het Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentrum van het Liberalisme te Gent (Liberaal Archief) en het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme te Antwerpen (ADV N), leggen zich toe op de bewaring en de verwerking van het archief-, bibliotheek- en audiovisueel materiaal van hun ideologische strekking. Zij verzamelen zowel historische als lopende documentatie, die zij ter beschikking stellen van het wetenschappelijk onderzoek. Zij treden ook op als informatie- en adviescentra en verlenen diensten zowel aan de overheid, de mediawereld, de wetenschappelijke sector als aan hun bewaargevers.

De vermelde centra vervullen duidelijk een functie van maatschappelijk nut. Daarom kunnen zij aanspraak maken op financiële steun vanwege de Vlaamse Gemeenschap, wat hun moet toelaten hun werking te consolideren en te bestendigen. De overheidsfinanciering bestaat enerzijds uit een vaste basis-toelage en anderzijds uit een variabele toelage volgens een verdeelsleutel die tot 31 december 1989 in het decreet wordt vastgelegd. Die verdeelsleutel werd vastgelegd in overleg met de betrokken verenigingen.

Om de proliferatie van dergelijke documentatiecentra te voorkomen en een zekere rationalisatie in de hand te werken, wordt de overheidsfinanciering slechts toegekend aan de vermelde centra, die samen nagenoeg de hele geschiedenis en het huidige sociaal-politieke spectrum van de Vlaamse Gemeenschap bestrijken.

Om tussen deze centra een samenwerkingsverband te creëren, wordt voorzien in de oprichting van een Raad van de Archief- en Documentatiecentra, waarin vertegenwoordigers zeten van de betrokken centra. Deze Raad zal fungeren als een overleg- en adviesorgaan. Hij moet de documentatiepolitiek van de centra coördineren, de uitwisseling van materiaal en informatie bevorderen en gezamenlijk projectonderzoek stimuleren.

Van de gesubsidieerde documentatiecentra wordt overigens ook verwacht dat zij tot een actieve samenwerking komen met analoge buitenlandse instellingen, dit om hun doelstellingen optimaal te valoriseren.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit voorstel van decreet regelt een aangelegenheid die volgens artikel 59bis van de Grondwet tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoort.

Artikel 2

Dit artikel vereist geen uitleg.

Artikel 3

Dit voorstel van decreet beoogt een verantwoorde conservering en valorisatie van het historische en actuele erfgoed van de grote ideologisch-filosofische stromingen in Vlaanderen, met name de christelijke, de socialistische, de liberale en de Vlaams-nationale, die als dusdanig vertegenwoordigd zijn in de Raad van de Vlaamse Gemeenschap, de Vlaamse Raad. Deze stromingen oefenden op de maatschappelijke ontwikkeling van de 19e en 20e eeuw een belangrijke invloed uit, vanuit hun intermediaire positie tussen burger en overheid, wat thans nog onverminderd geldt. Om het de huidige en toekomstige generaties mogelijk te maken verklaringsgronden te vinden voor de eigen situatie en een verantwoord inzicht te verwerven in de maatschappelijke mechanismen, beschouwt de Vlaamse Gemeenschap het als haar taak voor het behoud van het patrimonium van vermelde ideologisch-filosofische stromingen in een substantiële financiële tegemoetkoming te voorzien.

In het voorbije decennium hebben een aantal wetenschappelijke documentatiecentra de zorg voor een verantwoorde

conservering en ontsluiting van de historische en actuele documentatie van de in de Vlaamse Gemeenschap aanwezige grote ideologisch-filosofische stromingen op zich genomen, met name het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (KADOC) te Leuven, het Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging (AMSAB) te Gent, het Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentrum van het Liberalisme (Liberaal Archief) te Gent en het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADV N) te Antwerpen.

De vermelde documentatiecentra bestrijken elk hun werkveld voor het gehele Vlaamse grondgebied met als doelstelling niet alleen deze documentatie te bewaren maar ook haar te ontsluiten ten behoeve van studie en onderzoek. Tevens fungeren zij als dienstverlenende centra ten aanzien van hun bewaargevers, de overheid en de media-wereld.

In de te bewaren en te ontsluiten documentatie worden drie grote materiële categorieën onderscheiden :

a) bibliotheekmateriaal : boeken, brochures, reeksen en tijdschriften, de zogenaamde „Graue Literatur” enzovoort ;

b) archief: briefwisseling, verslagen, dienstnota's, statuten, dossiers, ledenlijsten, dag- en kasboeken enzovoort ;

c) audiovisuele documentatie : foto's, affiches, films, geluidsbanden en grammofoonplaten, prenten en platen, propagandamateriaal, vaandels, materiële relictten, kunstvoorwerpen enzovoort.

Deze documentatie kan afkomstig zijn van organisaties, instellingen, verenigingen, groepen of particulieren.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt de voorwaarden waaraan de instellingen moeten voldoen om erkend te worden als Nederlandstalig archief- en documentatiecentrum.

Artikel 5

Het is niet meer dan redelijk dat slechts één archief- en documentatiecentrum per ideologisch-filosofische strekking kan worden erkend.

Artikelen 6 en 7

In deze artikelen wordt de toelageregeling bepaald. De jaarlijkse toelage bestaat uit twee delen : enerzijds een vaste basistoelage om de normale werking van iedere instelling mogelijk te maken (een weddetoelage voor ten minste één personeelslid, een basis- en werkingstoelage van 500.000 frank) en anderzijds een variabele toelage die onder de instellingen verdeeld wordt volgens een verdeelsleutel die tot 31 december 1989 in het decreet zelf wordt vastgelegd. De basistoelage en de variabele toelage bedragen respectievelijk 30 en 70 ten honderd van de totale toelage.

De verdeelsleutel werd voor de eerste maal vastgelegd in overleg met de betrokken instellingen. Hij steunt op het door de respectieve centra te bestrijken historische en actuele werkveld en op hun effectieve prestaties. Hij kan na afloop van elke periode van vijf jaar bij decreet herzien worden na eensluidend advies van de Raad van de Archief- en Documentatiecentra.

Artikel 8

Dit artikel regelt de modaliteiten van de subsidiëringsaanvraag en de uitbetaling van de toelage.

Artikel 9

Er wordt een Raad van de Archief- en Documentatiecentra opgericht, die onder meer advies zal uitbrengen over de weddeschalen die als basis zullen dienen voor de berekening van de weddetoelagen en de aanpassing van de sleutel voor de verdeling van de variabele toelage. De Raad zal bestaan uit twee vertegenwoordigers van elk van de erkende instellingen.

Artikel 10

Er wordt voorgesteld dat het decreet in werking zou treden met ingang van 1 januari 1986.

A. DE BEUL

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

Artikel 2

De Vlaamse Executieve verleent, onder de bij dit decreet bepaalde voorwaarden, toelagen aan de in artikel 3 bedoelde Nederlandstalige archief- en documentatiecentra.

Artikel 3

Onder archief- en documentatiecentrum wordt in het kader van dit decreet verstaan een instelling die tot doel heeft het behoud en de ontsluiting ten behoeve van studie en onderzoek van het patrimonium van de ideologisch-filosofische stromingen in Vlaanderen, met name de katholieke, de socialistische, de liberale en de Vlaams-nationale.

Artikel 4

Om als Nederlandstalig archief- en documentatiecentrum erkend te worden en te blijven moeten de betrokken instellingen :

1. tot stand gekomen zijn met het doel archief- en documentatiemateriaal met betrekking tot de geschiedenis en de actualiteit van de in artikel 3 vermelde ideologisch-filosofische stromingen te verzamelen, te ordenen, te inventariseren en voor het onderzoek toegankelijk te stellen ; tevens fungeren zij als dienstverlenende centra ten aanzien van hun bewaargevers, de overheid, de media-wereld en het publiek ;

2. opgericht zijn door het particulier initiatief en rechtspersoonlijkheid hebben ;

3. hun maatschappelijke zetel hebben in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalig arrondissement Brussel-Hoofdstad ;

4. geleid worden door een bestuursorgaan dat ten minste uit vijf leden bestaat ;

5. over een bestendig secretariaat beschikken met ten minste één voltijds werkend personeelslid met beleidsverantwoordelijkheid ;

6. een boekhouding voeren waardoor een controle op de aanwending van de toelagen mogelijk is. De Vlaamse Executieve kan een eenvormig boekhoudkundig plan en bijzondere regelen betreffende de boekhouding opleggen ;

7. jaarlijks een begroting voorleggen waaruit ten minste het evenwicht van ontvangsten en uitgaven blijkt, alsmede de rekeningen van het vorig jaar met de nodige verantwoordingsstukken ;

8. aanvaarden dat de aangestelde inspecteurs en verificateurs de werking en de boekhouding ter plaatse onderzoeken.

Artikel 5

Er kan slechts één archief- en documentatiecentrum per

ideologisch-filosofische strekking zoals bedoeld in artikel 3, worden erkend.

Artikel 6

§ 1. De jaarlijkse toelage bestaat uit een vaste basistoelage en uit een variabele toelage. Deze laatste wordt toegekend volgens de verdeelsleutel bepaald in artikel 7. De toelage kan aangewend worden voor personeel, werking en uitrusting.

§ 2. De gesubsidieerde weddetoelagen bestaan uit de geïndexeerde brutowedden vermeerderd met de haard- en standplaatstoelagen, met de vakantiegelden en met de eindejaars-toelagen zoals van toepassing in de wetenschappelijke inrichtingen van de Staat, met de bijdragen die de werkgever hierop dient te storten in toepassing van het wettelijk stelsel van de rijks sociale zekerheid.

§ 3. Voor de berekening van de weddetoelagen bepaalt de Vlaamse Executieve, de Raad van de Archief- en Documentatiecentra waarvan sprake in artikel 9 gehoord, de weddeschalen en de daaraan gekoppelde voorwaarden. Het in aanmerking te nemen brutobedrag van de wedde mag enerzijds voor de personeelsleden met beleidsverantwoordelijkheid niet lager zijn dan de beginwedde van een attaché en niet hoger dan de eindwedde van een werkleider met leidende functie, anderzijds voor de administratieve personeelsleden niet lager dan de beginwedde van een klerk en niet hoger dan de eindwedde van een bestuurssecretaris, dit alles volgens het statuut van het personeel der wetenschappelijke inrichtingen van de Staat. Deze weddeschalen worden gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen op dezelfde wijze als voor het overheidsperoneel.

De weddetoelagen worden slechts toegekend indien de uitgekeerde brutobedragen voor de personeelsleden met beleidsverantwoordelijkheid, respectievelijk de administratieve personeelsleden, tenminste overeenstemmen met de hiervoor bedoelde weddeschalen.

Artikel 7

§ 1. Voor de erkende archief- en documentatiecentra omvat de jaarlijkse toelage :

1. een gelijk basisbedrag, dat ten minste omvat :

a) het bedrag van de bezoldiging volgens artikel 6, § 2 en § 3 van één personeelslid met beleidsverantwoordelijkheid ;

b) een vaste basis- en werkingstoelage van 500.000 frank ;

2. een toelage aan elk van de in artikel 3 bedoelde centra, waarvan het bedrag berekend wordt volgens een verdeelsleutel die voor de periode van 1 januari 1986 tot 31 december 1989 vastgesteld wordt als volgt :

– Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum : 45 ten honderd ;

– Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging : 30 ten honderd ;

– Archief-, Documentatie- en Onderzoekscentrum voor het Liberalisme : 12,5 ten honderd ;

– Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme : 12,5 ten honderd.

Deze verdeelsleutel kan na afloop van elke periode van vijf jaar bij decreet worden herzien na eensluidend advies van de

Raad van de Archief- en Documentatiecentra waarvan sprake in artikel 9.

§ 2. De basistoelage vermeld onder § 1, 1 en de variabele toelage vermeld onder § 1, 2 bedragen respectievelijk 30 en 70 ten honderd van de totale toelage.

§ 3. De Vlaamse Executieve kan het onder § 1, 1, b) vermelde bedrag aanpassen aan de stijging van de levensduurte.

Artikel 8

§ 1. De erkende centra moeten jaarlijks ten laatste op 1 april voor het volgend activiteitsjaar een verzoek tot subsidiëring richten tot de Vlaamse Executieve. Dit verzoek moet vergezeld zijn van de nodige informatie in de voorgeschreven vorm over de voorbije en geplande activiteiten en van een opgestelde begroting voor het komende jaar volgens een eenvormig boekhoudkundig plan.

§ 2. Onder het voorbehoud dat de afrekening van het vorige jaar en de begroting van het lopende jaar door de Vlaamse Executieve zijn goedgekeurd, wordt de toelage uitgekeerd onder de vorm van driemaandelijke voorschotten, ten bedrage van een vierde van de in het voorbije jaar toegekende toelage, te betalen per trimester van het begrotingsjaar waarvoor zij werden ingeschreven en goedgekeurd. Het nog resterende gedeelte van de toelage wordt vóór 1 april van het jaar dat volgt op het gesubsidieerde activiteitsjaar uitgekeerd, na de goedkeuring door de Vlaamse Executieve van de in het voorbije jaar gedane uitgaven en de vóór 1 maart voorgelegde betalingsbewijzen.

Artikel 9

Teneinde de werkzaamheden van de erkende centra te bevorderen en ook hun wetenschappelijke samenwerking te stimuleren wordt een Raad van de Archief- en Documentatiecentra opgericht. De Raad verstrekt onder meer advies voor de aangelegenheden vermeld in artikel 6, § 3 en in artikel 7, § 1, 2.

De Raad is samengesteld uit twee vertegenwoordigers van elk der erkende archief- en documentatiecentra.

Artikel 10

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 1986.

A. DE BEUL

A. BOURGEOIS

E. BEYSEN

W. SEEUWS
